

Η σπηλιά της γοργόνας

Λίτσα Ψαραύτη (www.litsapsarafti.gr)

Εξώφυλλο: Εύη Τσακνιά

Σελ. 189

Δραστηριότητες για Ε΄ & ΣΤ΄ τάξη

Η συγγραφέας:

Η Λίτσα Ψαραύτη γεννήθηκε στη Σάμο. Μετά τις σπουδές της στο Πυθαγόρειο Γυμνάσιο σπούδασε αγγλικά και εργάστηκε στην Αμερικανική Πρεσβεία στην Αθήνα. Το πρώτο της βιβλίο εκδόθηκε το 1980 και από τότε είχε μια γόνιμη καριέρα γράφοντας μυθιστορήματα, διηγήματα και ανθολογίες. Το έργο της γρήγορα αναγνωρίστηκε ευρύτατα στην Ελλάδα και τιμήθηκε με πολλά βραβεία. Το 1991 το βιβλίο της *Το αυγό της έχιδνας* πήρε Έπαινο της Ακαδημίας Αθηνών, ενώ το 1996 για *Το χαμόγελο της Εκάτης* πήρε το Κρατικό Βραβείο του Υπουργείου Πολιτισμού. Το 2000 ήταν υποψήφια για το Βραβείο Άντερσεν, το Νόμπελ της παιδικής λογοτεχνίας.

Περίληψη: Μέσα από δύο αφηγηματικές φωνές –της Φωτεινής και της γιαγιάς Βαγγελιώς– παρακολουθούμε την πορεία ορισμένων μελών μιας ευτυχισμένης και εύπορης οικογένειας της Σμύρνης μετά την καταστροφή της. Αφήνοντας πίσω την κατεστραμμένη πόλη, τα γυναικόπαιδα της οικογένειας πέρασαν με ένα καϊκι στη Σάμο αναζητώντας ασφάλεια. Οι άντρες της οικογένειας, στην προσπάθεια να περισώσουν ό,τι μπορούσαν, έμειναν πίσω και σκοτώθηκαν από τους Τούρκους. Η ζωή των προσφύγων τότε –όπως και σήμερα– ήταν δύσκολη. Οι σπουδαίες όμως αυτές γυναίκες της οικογένειας μαζί με τα παιδιά τους προσπάθησαν να αρχίσουν και πάλι τη ζωή τους από το μηδέν. Μόνη περιουσία τους μερικές λίρες και «το εργόχειρο», ένα κομμάτι πανί που έραβαν από τα ρούχα που φορούσαν όταν έφυγαν από τη Σμύρνη. Αυτό το εργόχειρο θα γίνει ο μάρτυρας των καλών και των άσχημων στιγμών που θα ζήσει η οικογένεια. Με αφορμή την ιστορία της οικογένειας ξετυλίγεται όλη η ιστορία της Ελλάδας μετά το 1922, και ιδιαίτερα της Σάμου: πόλεμος, πείνα, Κατοχή, Εμφύλιος. Τελικά, η οικογένεια θα καταφέρει να ευτυχίσει χωρίς να λησμονήσει.

Θεματικοί άξονες:

- ✓ Μικρασιατική Καταστροφή
- ✓ Προσφυγιά
- ✓ Οικογενειακές σχέσεις
- ✓ Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος
- ✓ Εμφύλιος πόλεμος

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ: Πιθανόν να χρειαστεί να διευκρινιστούν οι παρακάτω λέξεις και εκφράσεις: *τσέτες* (σ. 10), *ρωμαλέα*, *Κοράνι* (σ. 13), *ρέμπελος* (σ. 17), *σαραγλιά*, *αφανισμός* (σ. 18), *λιποτάκτες*, *συμμερίζονταν*, *εκτοπίστηκαν* (σ. 19), *ψυχοκόρη*, *τσεμπλεμπούδες* (σ. 24), *κασκαβάλια* (σ. 29), *παλαμάρι*, *γιουρούσι* (σ. 30), *σκληρίζαν* (σ. 31), *μπαλιά* (σ. 32), *απόπατο* (σ. 38), *δίμιτο* (σ. 39), *οκά*, *αλεγράδα* (σ. 40), *ντοπιολαλιά* (σ. 47), *πηλήκιο* (σ. 54), *τζιγέρι* (σ. 61), *αφανούς* (σ. 64), *δρασκελιά* (σ. 76), *καλόγνωμα*, *καμπανιστή* (σ. 77), *πικρόχολη* (σ. 81), *παστρικές* (σ. 84), *δίκοχα* (σ. 98), *θρασύδειλο* (σ. 100), *ταγιαρισμένα* (σ. 101), *σέντσι* (σ. 105), *ξεκούδουνα* (σ. 107), *ανόσια* (σ. 111), *αλαζόνας* (σ. 113), *αποκοτιά* (σ. 115), *γυλιό* (σ. 116), *επίταξη* (σ. 118), *τζιλίκια* (σ. 119), *τεφτέρι*, *πολέντα* (σ. 121), *σπιούνους* (σ. 122), *καταδότες* (σ. 123), *ρόπτρο* (σ. 132), *φυματικούς* (σ. 150), *καπίστρι* (σ. 151),

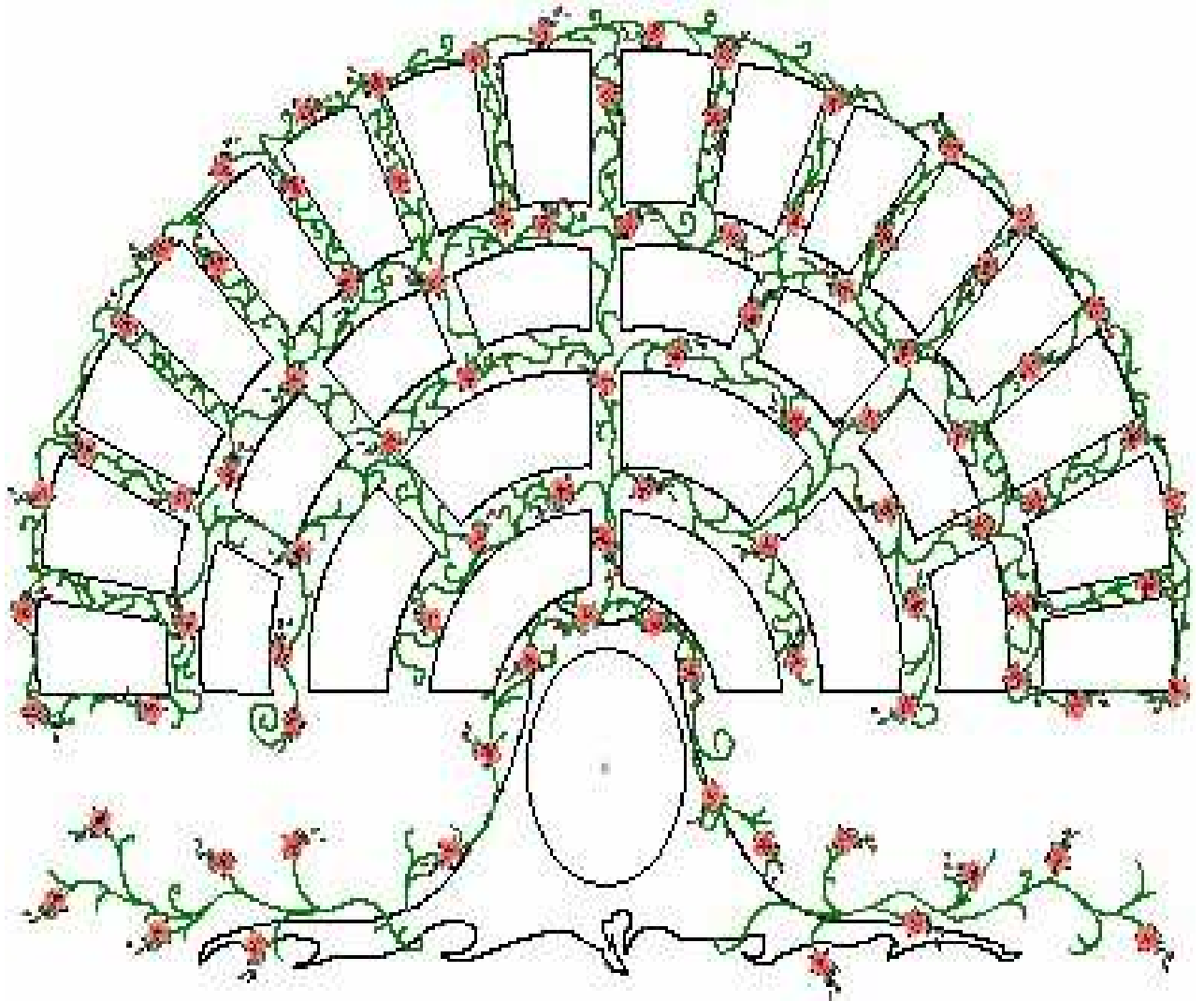
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ:

- ✓ Αφού διαβάσεις την περιγραφή του εργόχειρου που συνόδευε τις χαρές και τις λύπες της οικογένειας, προσπάθησε να το ζωγραφίσεις.

- ✓ Μέσα στο βιβλίο αναφέρονται πολλά τοπωνύμια της Μικράς Ασίας: Μενεμένη, Μαγνησία, Κυδωνίες, Μουδανιά. Ψάξε στο χάρτη της Ελλάδας και εντόπισε πόλεις και περιοχές με τα ίδια ονόματα. Τι παρατηρείς; Γιατί πιστεύεις ότι έχουν το ίδιο όνομα;
- ✓ Σ. 45: «Το χειρότερο παιδί ήταν ο Νώντας Αραμπατζής. Κακός μαθητής, μεγαλόσωμος και χειροδύναμος, ήταν ο φόβος και ο τρόμος του σχολείου. Έκλεβε από τα παιδιά το κολατσιό τους, παξιμάδι και ελιές ή ψωμοτύρι, κι εκείνα τον φοβούνταν και δεν τον μαρτυρούσαν στο δάσκαλο». Υπάρχουν ανάλογα περιστατικά στο δικό σου σχολείο; Πώς αντιδράς εσύ; Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνεις σε ανάλογες περιπτώσεις;

- ✓ Σ. 123 «Ο πόλεμος κάνει τον άνθρωπο θηρίο»: Πώς καταλαβαίνεις εσύ αυτή τη φράση της γιαγιάς Βαγγελιώς;
- ✓ Μπορείς να φτιάξεις το οικογενειακό δέντρο της οικογένειας Γεμιτζόγλου;

- ✓ Τώρα μπορείς να φτιάξεις και το δέντρο της δικής σου οικογένειας. Ρώτησε τους γονείς σου και τους παππούδες σου και πήγαινε όσο πίσω μπορείς, ώστε να γνωρίζεις τις ρίζες σου!

- ✓ Κατάγραψε όλα τα ιστορικά γεγονότα που αναφέρονται σε αυτό το βιβλίο. Προσπάθησε να τα βάλεις σε χρονολογική σειρά στην παρακάτω ιστοριογραμμή.

1922 – Καταστροφή
της Σμύρνης

